

1

Chlad včasného rána vôbec nepomohol proti zatuchnutému vzduchu v hornej izbe; stále visel navôkol, hoci ženy sa ovievali šatkami a pálili vonnú živicu. Takmer od poludnia až do svitania tu sedelo natlačených množstvo ľudí. Toľko národa sa nezišlo odnepamäti. A tá nehoda! Ženy už odkladali šatky a začali sa medzi sebou rozprávať svojimi piskľavými hlasmi. V prvej chvíli nikto nezbadal, že chlapec padol na kamenný dvor. Až po istom čase do ťažkého, hlbokým dychčaním naplneného ticha prenikol zdola vresk ženy, sťa hlas z iného sveta. Podaktorí pozreli von oknom; šepot prebehol ako plameň po suchej slame. Hovoriaceho prerušili. Ľudia sa strhli z miest a začali sa tlačiť k oknám. Zdola, z dvora zahaleného do plachty noci, doliehal krik a nijakému ľudskému hlasu nepodobný strašný ženský nárek. Kto si sa rozbehol dolu, ďalší sa vrhli za ním. Pri dverách vznikla trma-vrma. Tmavé schody zaduneli pod desiatkami nôh. Ľudská vlna sa valila na dvor, teraz už osvetlený fakľami, a hlučným prstencom obkolesila chlapca ležiaceho na zemi s rozťahnutými rukami a nohami, ako aj jeho matku, ktorá sa nad ním skláňala a v plači si nechtami škriabala tvár a trhala si vlasy.

„Až ma zamrazilo, keď som počula krik,“ hovorila jedna zo žien. „Vybehla som a čo vidím: mŕtvola. Leží nehybne, spod vlasov mu vyteká krv...“

„Ha, isteže,“ pritakávali. „Spadol na hlavu. Určite sa zabil. Len si to predstavte...“

Súhlasne začali prikyvovať hlavami. Len si pomyslite: ten istý Eutychus o hodinu neskôr sedel pri večeri živý a zdravý, akurát že mal obviazanú hlavu. Ľudia sa zas tlačili v hornej izbe v matnej žiare počet-

ných olejových lámp a – ibaže s ešte väčším napätím ako predtým – po  vali chrapľav e slová hovoriaceho.  eny tieto slová nedokázali zopakovať. No ich uznanie voči rečníkovi prer stlo v ten večer do hlbokého obdivu, nadšenia, vr ucnej srde nosti. Nesp  stali oči z jeho tmavej a lesklej tváre, čo sa podobala soche z vyle ten eho kameňa, zarastenej  edivej ucim porastom, z jeho čiernych oči, napoly zakrytých červenými, akoby nožom obrezan ymi viečkami, z jeho vlasov vlniacich sa nad širokým čelom. Cmukali tíško a ne ne, ako sa cmuk a na novorodenca. Neprek azalo im, že mu  bol škaredý a vyzeral biedne. Nevedel ani krásne a plynulo hovoriť ako potuln i rečníci a filozofi,  o svoju náuku vykladali na námestiach a cestách. Jeho slová zneli tvrdo. Zadrh aval sa, pomáhal si gestikuláciou rúk pokrytých handrami, spod ktorých vytr kali tmavé a suché prsty s vyčnievajúcimi h ankami. No to, o  om rozprával, rozpaľovalo tak poslucháčov, ako aj jeho samého. Rozohňoval sa, vybuchoval, jeho hlas prechádzal do hlbokého, hrdeln eho kriku. Potom ut chal, znova hovoril pokojnejšie, iba náhle blesky v očiach a hlboký hlas prezrádzali, ako pre iva každú vetu. To nebola naučená re , ktorú človek veľa ráz opakuje. Vynucoval si od poslucháčov pozornosť a disciplinovanosť. Hovoril jednoducho a zrozumitelne. Obracal sa na mužov, na ženy, na manželov, na vdovy, na dievčatá. Zavše z neho vy  lahlo  se n e slovo, mocn e ako blesk, ktoré otriaslo zhromaždenými. Občas im robil výčitky. Nato však spod hroziv eho tónu jeho hlasu hned  prer zala l utosť, že musí takto vravieť, a hlboké pohnutie. Ustavične sa vracal k jednému: „Nemyslite na to, čo je vaše; myslite na to, čo pat i bli znemu.“ Hodiny ubiehali a oni ho po  vali. Nakoniec prestal hovoriť, aby sa mohli nave erať. Cez zhromaždený dav

sa hneď pretlačili ženy s chlebom a vínom. Všetky sa rozbehli k nemu, každá mu chcela poslúžiť. Obklopili ho. On jednako akoby ich horlivosť nevnímal. Zobral si chlieb z prvého koša skraja, podstrčil pohár pod najbližší džbán. Potom vstal. Bol nízky, takmer malý. Veľká hlava mu akoby trochu bolestivo padla na rameno. No na mäsitých, ovisnutých perách mu poihrával pokojný úsmev. Ľudia tiež vstali a nastalo ticho. Ten, ktorého počúvali, sa krátko pomodlil. Nato objal ramenami najbližšie stojacich mužov a pobožkal ich. Toto gesto obehlo navôkol izbu. Božkávali sa všetci: slobodní i otroci, bohatí i chudobní. Na okamih zabudli na svoj údel. Najúbohejší sa znova cítili ako ľudia, šťastní túžili dať zo svojho šťastia druhým. Šeptali si: „Nehnevaj sa na mňa, brat môj... Odpusť mi, ak som ti povedal dačo nepríjemné... Zabudni na to...“

Zavše to boli tiché vyznania: „Ukradol som ti sliepku, odpusť mi to. Nazval som ťa hlupákom, môžeš mi to odpustiť?“ Odpovede boli vrúcne: „Odpúšťam ti, ale aj ty mne odpusť, zabudni na to, ako som aj ja zabudol.“ Napokon sa kruh božkov pokoja uzavrel. Vtedy učiteľ pokynul mladému mužovi stojacemu opodiaľ. Ten siahol po zvitku, ktorý mal zastoknutý za opaskom, a začal čítať. Bol to Izaiášov spev:

Otvorte brány
a vstúpi spravodlivý ľud,
ktorý zachová vernosť.
Má myseľ pevnú,
zachoval si mu mier,
mier, veď dúfa v teba.

Keď dočítal, zhromaždení sklonili hlavy. Povedali: „Nech sa tak stane.“ V tichu sa znova rozozvučal hlboko-

ký učiteľov hlas. Muž vystrel ruky a vzal chlieb. V žltej žiare lúčov stojacich na kamenných stĺpoch mierne zdvihol tvár. Hovoril ticho, dojímavým šeptom, ako ktosi, kto rozpráva o najdôležitejšej udalosti svojho života. Ľudia zatajili dych v hrudi. Medzi tým, čo videl hovoriaci, a ich svetom hlučného prístavného života bola priepasť. Prichádzajúci z európskej pevniny bol súčasne prichádzajúcim zo sveta ohromujúcich tajomstiev. Oni sa tu často obávali, že život, o ktorom im rozprávali, azda ani neexistuje, možno je iba utešujúcou, peknou rozprávku, ktorú vymysleli na uľahčenie ich ťažkého osudu. No tento človek hovorí: „Pán mi povedal“ a „videl som“, a keď rozlomil chlieb, zachveli sa, lebo sa im stalo jasné, že ten chlieb už nie je chlebom. Bolo to rovnako ako vtedy: kúsočky chleba putovali z rúk do rúk, pohára sa dotýkalo mnoho úst. Pokorne skláňali hlavy, kľakali si, zakrývali si tváre. Bozkávali pohár, až potom si v ňom ovlážili pery. V ústach to bol len chlieb a víno. Moc slov človeka, ktorý to sám videl, rozptyľovala však ich pochybnosti, umocňovala ich očakávanie. Zdalo sa im, že už dlho čakali. Veď odo dňa onoho premenenia a všetkého, čo potom nasledovalo, uplynulo takmer tridsať rokov.

A hovoriaci stále lámali chlieb a nad každým kúskom odriekal slová, nie svoje, ale tie, čo boli vyslovené vtedy v noci. Tí, čo stáli ďalej, pristupovali k nemu s vystretými rukami, úctivo brali svoj kúsok, občas druhý zabali do bielej handričky, aby ho zanesli svojim blízkym, ktorí ostali doma. Nalievali si aj víno z pozhnaného pohára do svojich pohárov. Jedli a pili všetci pokrstení. Tí, čo sa na krst iba pripravovali, celý čas kľáčali a dívali sa na nich závistlivým pohľadom. Až keď si všetci zobrali z jeho rúk svoju časťku a keď sa všetci pomodlili, učiteľ si sadol. Bolo to znamenie, aby posluhujúce

ženy začali prinášať misy s gréckou polievkou s haluškami, s mäsom a rybami, košíky s cibuľou, bôbom, cesnakom, olivami, hroznom, jablkami a tiež so sladkým pečivom so syrom, medom a nektárom. Podávali si aj džbány s vínom. Jedla bolo nadostač. Nielenže nikomu nechýbalo, ale aj ten, čo nič nepriniesol, mohol sa najesť, ak už dlho nejedol. Ženy plamenne prejavovali obdiv nad tou okázalou hostinou, na ktorú popri boháčoch, akými boli zlatník Amfiaros a kupec Sergius, prispeli aj chudobní, napríklad taký rybár Bartakes, ktorý priniesol všetky ryby z nočného lovu.

Ani hojnosť jedla nemohla však potlačiť dojem, ktorý v ženách zanechala príhoda s Eutychem. Bola to strašná nehoda; tento chlapec bol jediným synom úbohej vdovy. Žena kľáčala nad jeho nevládnym telom a zadúšala sa zúfalým plačom. Nikomu z prítomných, čo ju obklopovali, ani na um nezišlo, že by chlapec, čo spadol z tretieho poschodia, mohol ešte žiť. Nepokúšali sa ho zachraňovať. Muži súciteľne pokyvovali hlavami, ženy sa pridávali k matkinmu plaču. V tom huriavku nikto nezbadal, že aj učiteľ zišiel na dvor. Pretlačil sa zhlukom ľudí a dostal sa do prostriedku kruhu. S hlbokým súcitom sa pozeral na ženu, ktorá si trhala vlasy, a na jej syna. Akoby uvažoval; na tvári sa mu objavil výraz napätia. Zaiste sa aj modlil, lebo si prekrížil ruky na hrudi a ústa sa mu nečujne pohybovali. Potom si odrazu kľakol. Ramenami objal ležiaceho a s námahou ho zdvihol. Chlapcove ruky sa zosunuli pozdĺž tela, dlane hluchodopadli na kamenné dlaždice. Hlava mu nevládne ovisla. Učiteľove ústa sa zas pohli; zdalo sa, že vyriekol jedno krátke slovo. Bolo vidno, že sa namáha, ledva udržal jeho telo. Načo to robil? Ľudia hľadeli s údivom.

Vtom ktosi skríkol. Strhol sa šum. Eutychove líca sa zachveli. Rozďavené ústa sa zavreli. Telom akoby prešiel ľahký prúd života. Okolostojaci sa s krikom začali tlačiť. Početné ruky podopreli ležiaceho, pomohli učiteľovi. „Žije!“ vykrikla matka vzrušeným hlasom. Pritisla si líca na chlapcovu tvár a planúcim pohľadom sledovala jeho mierne sa otvárajúce viečka. „Žije!“ Zaborila prsty do ramena zachráneného. „Žije!“ Vyskočila na nohy. „Ľudia, dívajte sa, žije!“ Rukou rozochvenou od vzrušenia ukazovala okolostojacim ľuďom na oči, ktoré sa začínali duchaprítomne pozerateľ, ako aj na slabý úsmev, čo sa objavil na Eutychoových ústach. „Ožil!“ Náhle obrátila pohľad na učiteľa. Zvolala: „Pozrite sa, to on ho vzkriesil! On! On! Veľký! Svätý!“ Znova padla na kolená. Chytila mužovu ruku a chcela ju pobožkať. No učiteľ sa prudko odtiahol. „Neblázni, žena,“ povedal prísny tónom. „Syna ti vrátil Ježiš, nie ja. Jemu poďakuj...“ Pokročil k davu a ľudia pred ním ustupovali. Vykročil smerom k domu, malý, úbohý medzi urastenými rybármi a remeselníkmi, ktorí ho o hlavu prevyšovali. Nikto sa neodvážil zastaviť ho. Iba ruky sa k nemu vystierali a s úctivým gestom sa dotýkali jeho chitónu a plášťa. Keď to videl, odsúval ich a svoje znepokojenie zakrýval úsmevom. Sprevádzali ho pohľady plné dojatia. No on sa díval do zeme. Vracal sa hore do dusnej izby, aby pokračoval v prerušenom vyučovaní. „On ho naozaj vzkriesil,“ zvolala jedna z upratujúcich žien.

„Prirodzene,“ potvrdila druhá. „Je to veľký divotvorca. Vyliečil aj starú Dorisu.“

„Dorisu?“ Všetky ženy boli zvedavé. „O čom to rozprávaš?“

„Neviete o tom? Jej dcéra mu vymenila opasok. Podstrčila mu iný a jeho starým rozstrapateným opásala matku. A choroba zmizla!“

„Ona predsa toľko rokov chorľavela...“

„Napriek tomu hned' vyzdravela. Jej dcéra pribehla včera pred večerou, aby sa poďakovala učiteľovi. Jej stará matka vraj vstala z postele.“

„Neuveriteľné! Ležala toľké roky!“

„Povedal: ‚Teš sa, dcéra, a ďakuj Ježišovi. Len Ježiš je pánom ľudského života. On tvojej matke daroval zdravie. Nemusela si mi brať opasok...“

„Bez opaska by Dorisa bola naďalej chorá!“

„On je ako bohovia, keď zostupujú na zem!“

„Ticho! Čo to táraš? On vraví, že niet bohov, že je iba jeden Boh.“

„Ježiš Kristus...“

„A čo on? Kým je?“

Stíchlí, lebo do izby práve vošlo niekoľko mužov. Boli to Sozipater, Timotej, Gajus, Aristarchus, Sekundus, Tychikus a Trofimus, vyslanci cirkvi v Berei, Derbe a v Solúne, ktorí prinášali každoročnú obeť pre núdznych jeruzalemskej cirkvi. Dorazili z Európy niekoľko dní pred učiteľom a tu naňho čakali, aby sa na ďalšiu cestu vydali už s ním. Teraz priviedli so sebou Lukáša z Antiochie, ktorý spolu s ním prišiel do Troady, mladého človeka, ale veľmi uznávaného pre jeho lekárske umenie. Všetci boli rozrušení, hovorili hlasno a živo gestikulovali. Hned' sa usadili pri stole, pri ktorom bola agapé. Otázkami zasypali Timoteja, ktorý mal k učiteľovi najbližšie:

„Čo je nové, Timotej?“

Bezradne rozhodil rukami. Bol to ten mladý človek, ktorý v noci pred lámaním chleba čítal úryvok z Izaiáša. Bol vysoký, štíhly, driečny, mal dlhé vlasy a veľké, slzavé, takmer ženské oči plné oddanosti.

„Ako som vám už povedal, pred chvíľou mi prikázal, aby sa všetci preplavili do Assonu, on tam pôjde

pešo. ‚S kým?‘ spýtal som sa. ‚Sám,‘ odvetil. Začudoval som sa: ‚Prečo chceš ísť sám? To nie je možné...‘ Vtedy ma chytil za rameno, ľahko mnou mykol a zasmial sa. ‚Nemám rád, keď mi odporuješ,‘ povedal. ‚Chcem to; nestačí ti to? Stretneme sa v Assone.‘“

„Chce odísť dnes?“

„Dnes, hneď. Preto som vás zavolať.“

„Nemal by ísť, aspoň nie sám. Veď je chorý.“

„A navyše, Židia! Ledva sa nám podarilo pomýliť tých, ktorí chystali pascu v Kenchrách...“

„Ak naďabí na nejakého zelótu, bez váhania ho zabije...“

Zmlkli ustarostení. Trápil ich nepokoj o milovaného učiteľa. Nestačilo, že sa hnal rovno do levovej tlamy, ešte ho mali pustiť samého, úplne samého, aby pešo prešiel cestu dlhú takmer tristo stadií, oddeľujúcu Troadu od Assonu.

„Čo tak povedať o tom ženám,“ podotkol Trofimius.

„Nech sa ho pokúsia zadržať...“

No tí, ktorí učiteľa poznali lepšie – Timotej, Pavlov synovec, Sozipater a Lukáš –, iba pokrútili hlavami. Prirodzene, ženy, pripravené slúžiť učiteľovi v najväčších ťažkostiach cesty a uprostred hroziacich nebezpečenstiev, by pre učiteľa urobili všetko. Pavol však nechce z ich rúk nič prijímať. Občas sa im dokonca zdalo, že je príliš prísny. Keď sa ho niektorá na niečo pýtala, nezriedka jej odpovedal: „Prečo sa pýtaš mňa? Opýtaj sa muža alebo otca...“ Ach, nie! Prosba žien ho nezadrží.

„Iba ty, Lukáš, môžeš dačo spraviť. Len ty ho môžeš presvedčiť,“ povedal Timotej. „Je veľmi slabý. Tu, na ázijskom brehu, často chorľavie...“

Oči všetkých sa upriamili na lekára. Ten zľahka mykol ramenami.

„Pokúsím sa,“ riekol. „Azda ho presvedčím aj čímisi iným. Práve sa vraciam z prístavu...“ no prerušil vetu a urobil taký pohyb rukou, ako keby chcel dodať: ešte bude čas hovoriť o tom.

Pomaly sa pozviechal z lavice, prehodil si na plece okraj himatiónu. Hľadeli naňho s úctou, bol totiž medzi nimi jediným vzdelaným človekom s veľkými vedomosťami a kultúrou.

„Kde si ho nechal, Timotej?“ obrátil sa na Derbejčana.

„Sedí dolu pri krosnách. Tká. Ako obyčajne...“

Lukáš pokojným krokom prešiel po izbe. Pri dverách narazil na zhrčené ženy, ktoré sa naňho vydesene dívali. Počuli, zdá sa, celý rozhovor, a tak ho zasypali sprškou nepokojných otázok:

„Chce ísť do Assonu? Sám? Úplne sám?“

Potvrdil to prikývnutím hlavy. Začali vydávať zhrozené výkriky. No on už schádzal dolu tmavými schodmi bez zábradlia. Keď prechádzal okolo okna, na chvíľu sa zastavil. Zasvitlo jasný, pekný deň. Žlté slnečné lúče sa kĺzali po plochých strechách domov. Mesto zasadené do zelene stromov a kríkov sa ťahalo pozdĺž zátoky. Ďalej sa jagalo more, mierne vzduté. Biele obláčiky na oblohe vyzerali ako plachty, čo sa odtrhli zo stožiarov a vznášali sa v priestore. V pokojnej zátoke sa hojдало zopár lodí. Hviezdy ešte svietili na oblohe, keď sa Lukáš očami zastavil na palube... Teraz, keď sa táto zvesť rozšírila, náhlil sa tam zaiste celý zástup. Zhlboka sa nadýchol. Nebol si istý výsledkom svojho rozhovoru s učiteľom. Ešte raz sa pozrel z okna a potom začal schádzať. Potlačil dvere vedúce do spodnej miestnosti. Bolo tu tmavo. Hneď však zazrel na zemi sediaceho človeka, ktorý vytrvalo tkal. Tmavé prsty zručne presúvali drevenú ihlicu, rám ustavične padal

a tupo klepotal a bal ťažkej čiernej látky z kozej srsti, zvanéj cilícia, sa zosúval na nohy pracujúceho. Lukáš pristúpil ku tkáčovi. Chvíľu pozoroval rýchle pohyby jeho prstov. Potom mu jemne položil ruku na rameno.

„Chcel by som sa ťa na niečo spýtať, Pavol...“ začal.

2

Tkáč prerušil prácu a zdvihol hlavu. Jeho tmavá tvár sa v pološere javila ešte tmavšia. Na perách sa mu objavil ľahký úsmev.

„Na čo, Lukáš?“

„Je to pravda,“ lekár stál sklonený nad Pavlom, „že chceš ísť sám pešo do Assonu?“

Učiteľ sa znova zasmial. Smial sa často, akoby navzdory bolestne ovisnutým kútikom úst a hlbokkej vráske vyoranej medzi obočím.

„Ach, ten Timotej! Určite ti to on vyzvonil. Je ako žena: neudrží jazyk za zubami... Isteže. A čo ti na tom prekáža, že chcem ísť sám do Assonu?“

„Vieš predsa, že ti hrozia nebezpečenstvá. Už si zabudol na pascu na ceste do Kenchier?“

„Nezabudol som. No ak mi naozaj, ako hovoríš, hrozí nebezpečenstvo, práve takto sa mu vyhnem. Tí, ktorí ma špehujú, budú ma hľadať medzi vami, nie na ceste...“

„Môžbyť...“ Lukáš neochotne dal za pravdu apoštolovi. „Lenže tvoje zdravie... Si taký slabý. Tu, na ázijskom pobreží, vždy si dostával záchvaty triašky...“

Pavol sa neprestával usmievať:

„Och, dobre poznáš moje zdravie a vieš, že ma neposlúcha. Napriek tomu žijem, chodím, ohlasujem evanjelium môjho Pána... Ver mi: horšie by mi bolo, keby som mlčal! Beda mi, keby som nehovoril! A život? Ja ho nepotrebujem. Pre mňa smrť je zisk...“

„Lenže my ho potrebujeme. Počúvaj, Pavol, načo vlastne ideš do Jeruzalema? Ja ich poznám... Poznám ich nenávisť. Bojím sa... Načo tam ideš?“

„Každý z nás Židov musí obetovať v chráme.“

„Čas obiet sa už predsa skončil! Nie skutkami, ako to sám učíš, lež vierou dosahujeme ospravedlivenie.“

„Áno. Dobre vravíš... Vy... Áno... Lenže ja sa ešte musím k nim vrátiť... Musím... Vy sa už nemusíte vracáť... Ste voľní...“

„My? A ty? Nechápem.“

„Raz pochopíš. Nie, nezdržiavaj ma. Musím ísť do Jeruzalema. Dostal som taký príkaz. A tú krátku cestu chcem prejsť sám. Čo to je vyše desať stadií? Chodili sme ďalej... Nebáli sme sa zveri, lúpežníkov, mrazu, smädu, vzdialenosti...“

Znova sa sklonil nad prácu. Lukáš cítil nedostatočnosť svojho prehovárania. Jednako nechcel ustúpiť. Povedal:

„Dovoľ teda, aby som ťa aspoň vyšetril. Aby som sa uistil, že ti vystačia sily.“

Úsmev z Pavlovej tváre zmizol. Po ovisnutej pere mu prešiel výraz znechutenia.

„Nemám to rád,“ riekol. No tvár sa mu hneď rozjasnila. Priateľsky sa dotkol lekárovho ramena. „Ale ak naliehaš...“ Vstal zo zeme. Podišiel ku dverám, zatvoril ich na vnútornú závoru. Pokojne si rozviazal opasok. Stiahol si z ramien sivý chitón.

Lukáš mal pred sebou malé, takmer trpasličie telo, ešte úbohejšie, než keď bolo oblečené. Poznal ho: videl ho už niekoľko ráz a vždy sa naň díval s údivom. Bol navyknutý na svalnaté telá, ktoré vídal v arénach, na bežeckých dráhach, v termách, a jednoducho sa nevedel zmieriť s touto žalostnou neduživosťou: s ovisnutými ramenami, vpadnutým hrudníkom, vťahnutým bruchom, hlavou na dlhom krku, ktorá s ňou bývala pod ťarchou príliš ťažkého kvetu klesala na pravé rameno. Vystrel ruku a prstami sa dotkol jeho pokožky: bola vlhká, pokrytá potom a čudne drapľavá. Vedel, čo tá drapľavosť

znamená. Celé Pavlovo telo bolo pokryté jazvami. Prechádzali cez seba, biele a modravé, navrstvovali sa na pokožke, vytvárali záhyby a zhrubnuté miesta. Hruď a plecía vyzerali ako udupaná a ujazdená hlina, ktorá na slnku vyschla; pravé bedro mu vyčnievalo väčšmi než ľavé – azda niekedy bolo prerazené a potom sa zle zrástlo. Lukáš presúval ruku nadol a všade nachádzal bolestné stopy. Jedno koleno bolo opuchnuté. Chodidlá a podobne aj ruky mu zakrývali handry. Zručne nahmatal pulz. Započúval sa do jeho nepravidelného rytmu, raz nepokojne búšiaceho, nato utíchajúceho. Ustarostene si počúchal čelo.

„Tvoje telo je tvrdošijné,“ povedal napokon.

Pavol sa tíško zasmial:

„Máš pravdu: tvrdošijné ako vzdorovitý osol. Nesmiem mu dovoliť vyčítať.“ Zohol sa po chitón a zodvihol ho z podlahy. „Dovoliš mi obliecť sa?“

„Ešte chvíľu.“ Lekár sa pozrel na Pavlovu tvár, dotkol sa jeho červených, nahnisaných viečok, prstami mu prešiel po oblúkoch obočia. Nejaký čas sa mu pozorne díval do očí. „Zle vidíš?“ opýtal sa. „Je to tak?“

„Zle,“ priznal sa neochotne Pavol. „Po horúčke obyčajne vôbec nevidím. Zopár dní. Bolí ma vtedy aj čelo.“

Lukáš si ticho vzdychol. To, čo videl, ho neupokojilo. Jeho obavy sa ešte zvýšili. Vystrel ruku a nesmelo poprosil, ukazujúc na učiteľove dlane:

„Ukáž mi to, Pavol...“

Tamten urobil obranné gesto. Dlane povyšše prstov až po zápästie mal ovinuté ľanovými handričkami. Na Pavlovej tvári sa objavil výraz strachu. „Och, to nie je choroba... To nič nie je...“ namietal. Ale aj teraz po chvíli vzdorovania ustúpil. Podal Lukášovi ruku a ten začal jemne odväzovať handričku. Pod hornými vrstvami sa objavovalo zakrvavené plátno. Potom

sa ukázala dlaň. Bola biela, ako býva biele telo ukryté pred slnkom a vzduchom. Na zápästí mal skrz-naskrz prechádzajúci krvavý otvor. Dal sa doň strčiť prst. Na okrajoch rany bola čerstvá krv. Na lekárovu ruku stiekla svetlá kvapka. Cez zahryznuté pery Lukáš povedal:

„Nikdy si mi nepovedal, ako sa to stalo...“

Pavol mykol zľahka dlaňou a vytiahol ju z Lukášovej ruky. Mohlo sa zdať, že týmto gestom chce dať odpoveď na lekárovu otázku. Potom sa usmial, ale ináč než zvyčajne: neradostne a hanblivo, ako ktosi, kto si priznáva svoju slabosť...

„Samo sa to stalo...“ šepol. „Tak normálne...“

Chvatne si obviazal dlaň. Lukáš sa prešiel tam a späť po miestnosti, pričom potriasal hlavou. Kedysi si myslel, že Pavla na jednej z jeho ciest pribili na kríž, ale včas ho z neho zložili. Ak to však bolo tak, prečo krv nestuhla a rany sa nezacelili? Pri pomyslení na to zvrátil obočie. Pamätal si tú noc vo Filipách hneď po zemetrasení. Sedel vtedy rozochvený v Lýdiinom dome, zalezený medzi akési koše, pripravený skryť sa, keby poňho prišli. Otriasajúce sa steny mu naháňali menší strach než ľudia. A práve naňho sa pýtal chlapec s gréckou páskou vo vlasoch. „Hľadám Lukáša, lekára...“ Lukášovi sa prudko rozdrkotali zuby. No prinútil sa vyjsť spomedzi košov. „Čo si praješ?“ Chlapec sa naňho pozorne zadíval. „Som synom väzenského dozorcú,“ povedal. „Pod rýchlo za mnou. Vaš filozof ťa volá...“ Lukáš sa bál, ale išiel bez slova protestu. Kráčali nocou cez zbúrané, tu a tam horiace mesto. Prekračovali stĺpy ležiace krížom cez cestu. Ľudia, ktorých stretávali, niesli na chrbtoch svoj majetok alebo volali na svoje stratené deti, možno zasypané pod ruinami. Pavol a Sílas neboli vo väzení, ale v dozorcovom dome. Ich telá, poznačené údermi ťažkých rímskych bičov, zalievala krv. Lukáš im spolu

s dozorcou a jeho manželkou obväzoval rany a natieral ich olivovým olejom. Sílas kričal a omdlieval. Pavol sa rovnako ako teraz hanblivo usmieval. Napriek bolesti a vysileniu vstal z lavice a podišiel k dozorcovi. Opýtal sa: „Veríš teda?“ Dozorca padol na kolena. Slová: „Ja ťa krstím...“ sa preplietali so Sílasovým bolestným stonaním. Skôr, než sa Lukáš pred svitaním vrátil do Lýdiiného domu, ešte raz prezrel telá oboch učiteľov. Ich rany začali správne zasychať.

„Nemal by si ísť...“ povedal.

Pavol ľahkovážne mávol rukou. Bez slova sa doobliekal a zaviazal si opasok. Nanovo sa posadil pred krosná. Uchopil do prstov ihlicu.

„Dovoľ mi ďalej tkať,“ riekol.

„Nemal by si ísť,“ zopakoval Lukáš. „Je to šialenstvo!“ Premeriaval miestnosť od steny po stenu a rozpačito lúskal prstami. Krosná mu odpovedali údermi rámu. Odrazu lekár podišiel bližšie. Díval sa na Pavlove úzke plecia, ako sa pohybujú do taktu podľa pohybu rúk. Posledné slovo, ktoré povedal, sa mu zdalo úplne smiešne. V odpovedi na svoje myšlienky rezignovane mávol rukou. „Tak,“ riekol, „rob si, čo chceš... Možno máš pravdu...“

Pavol sa obrátil usmiaty. Pohybom hlavy zavola priateľa. Silno mu stisol ruku.

„Si dobrý, Lukáš...“

A zas začal tkať tkaninu čiernu ako láva. Veľa laktov musel takto utkať počas svojho ustavičného putovania. Z dvora doľahol rev ťažného osla a krik ľudí, čo ho bili, potom hlasy žien pokrikujúcich na seba. Medzi bielymi múrmi mesta sa zas začínal hlučný deň. Lukáš cítil, že slová mu viaznu v hrdle. Zaliala ho vlna vzrušenia a nevysloviteľnej lásky. Mal chuť kľaknúť si a bozkávať ruky a nohy človeka sediaceho na zemi. No nemohol. Iba

zrakom sledoval každý apoštolov pohyb. Mal na mysli, že ešte všetko nepovedal, že ostáva ešte druhá vec, nie ľahšia než tá, v ktorej neuspel. Odkašlal si. Nehlučne sa postavil za Pavlov chrbát. Ticho riekol:

„Pavol, je tu Marek...“

„Marek?“ Pavol vypustil ihlicu a prudko sa otočil. „Marek?“ zopakoval tónom plným radosti. „Kde je? Kde? Chcel by som ho vidieť. Toľké roky som ho nevidel.“

„Je tu, v Troade...“ povedal Lukáš a pozeral sa pritom do zeme, akoby chcel uniknúť Pavlovmu pohľadu. „Je v prístave. Na lodi.“

„Nemôže prísť na pevninu? Nemôžeš poslať niekoho, aby mu povedal, že ho chcem vidieť? Ak nemôže prísť ku mne, ja pôjdem za ním. Toľké roky...“ Dokončil už tichšie: „A rozišli sme sa v hneve...“

„Viem,“ prikývol Lukáš.

„No ja ho mám rád,“ začal znova chvatne Pavol. „Pôjdem za ním a poprosím ho, aby mi odpustil. Bol som prísny... Mám ho rád... Zaiste už je zrelým človekom... Videl si ho?“

„Videl. Marek ťa prostredníctvom mňa pozdravuje. Nenazdával sa, že ho budeš chcieť vidieť...“

„Isteže chcem!“

„Marek nie je sám...“

„Nie je sám? Čo to znamená?“

„Marek sem prišiel spolu s Petrom...“

Zavládlo ticho. Pavol nepovedal nič, iba sa pomaličky odvrátil a znova položil ruky na rozvinutú látku. Klepol rám. Začal tkať. Práca mu však nešla od ruky ako predtým. Nezdvihol hlavu a spýtal sa:

„Kam idú?“

Lukáš odpovedal namáhavo, akoby prekonával akýsi odpor:

„Do Itálie, do Ríma...“

Po jeho slovách nastala ďalšia chvíľa ticha. Prsty tkajúceho sa bezradne pohybovali po látke. Márne sa usiloval pretlačiť ihlicu pomedzi pradená osnovy. Tvrdá niť sa mu motala. Akoby s pocitom bezradnosti prerušil prácu. Hlucho sa spýtal:

„Už sa teda smie ísť do Ríma?“

„Smie sa.“ Lukáš podišiel bližšie a čupol si vedľa učiteľa. „Už sa smie,“ zopakoval. „Nový cézar zrušil Claudiov dekrét. Jeho manželka je vraj dobrá a našim bratom prejavuje priazeň...“

„Takže už sa smie ísť...“ Pavol tieto slová povedal akoby sám pre seba. Na chvíľu nadvihol ruky nad látku, potom mu ťažko klesli. „Smie sa... Aj Peter sa ponáhľa...“ Silno, bolestne stisol pery. „Bude tam skôr...“

Lukáš ramenami priateľsky objal Pavla.

„Prečo,“ povedal mierne, „nemôžete ísť spolu? Konečne by si bol v Ríme.“

Cítil, ako apoštolovým telom prebehla triaška. Pavol začal rýchlejšie dýchať, ako niekto, kto zápasí s neviditeľným nepriateľom.

„Vieš predsa,“ povedal šeptom, „že ja idem do Jeruzalema...“

„Nemusíš tam ísť. Chod' za Petrom, on...“

Pavol ho prudko prerušil:

„Nepôjdem s ním! Musím ísť do Jeruzalema...“

„Pavol,“ v Lukášovom hlase zaznela slabá výčitka, „si vo vzťahu k nemu neochotný. A Ježiš prikázal...“

„Nie som neochotný,“ v Pavlových slovách bola bolesť a súčasne naliehavosť. „Nie som neochotný! Nie! Nie! Uisťujem ťa v mene lásky, ktorú voči vám prechovávam... Raz som sa postavil proti nemu. Kričal som vtedy... Nemal pravdu. No keď ustúpil, pobožkal som mu ruku a padol som na kolená... On je prvý... Uzná-

vam... Lenže... On..." Pavlovi zlyhal hlas a apoštol roz-
tiahol ruky. „On v žilách hádam nemá krv..." povedal
tíško. „Čas beží... Toľko rokov uplynulo od Pánovho
zmŕtvychvstania. A tak málo sme urobili. Čas beží.
Svet je taký veľký. Cézar vyhnať našich z Ríma. No
za Rímom sú ešte ďalšie krajiny: Germánia, dve Galie,
Ibéria, Británia... Celá Afrika... Za Euxinom územie
Skýtov... Arménsko, kráľovstvo Partov, Hyrkánia...
Krajina Indov, do ktorej dorazil Macedónčan, a ďalej
neznáme krajiny, z ktorých k nám vozia lesklú seri-
ku... Svet je veľký! Toľko je v ňom ľudí. A on akoby sa
neponáhľal. On váha a uvažuje. Ustupuje. Čaká. Celé
roky čaká, aby mu dovolili vrátiť sa tam, odkiaľ sám
odišiel..."

„Rozohňuješ sa, Pavol. Buď však spravodlivý..."

Nastalo ticho. Pavol začal rozmotávať zapletenú niť.
Keď zdvihol sponad roboty hlavu, zase mal na ústach
úsmev.

„Ďakujem ti. Máš pravdu: nebol som spravodlivý.
Áno, nie je to tak... Nerozumieme si s Petrom. On po-
stupuje tak, ako keby nikdy nemal zomrieť. Ja tak konať
nemôžem. Nedokážem to... Môj čas je krátky. Ja musím
ustavične ísť ďalej a robiť viac... ďalej a rýchlejšie..."

Začal pracovať. Znova tkal rýchlo a zručne. Jeho tma-
vé prsty behali po čiernych nitkách a dotykcom uvoľňo-
vali cestu ihlici. Keď po dlhšej chvíli začal hovoriť, jeho
hlas už znel úplne pokojne a plynulo ako na začiatku
rozhovoru.

„Takže Marek je s Petrom? To je dobre... Peter je stá-
le rybárom z malého mora. Potrebuje znalosti a Marek
má otvorenú hlavu... Rím je stredom sveta: tam treba
budovať..." Prehltol slinu. „Nie v Jeruzaleme..."

„No ty ideš do Jeruzalema..."

Pavol sa pustil do smiechu.

„Ty ma chceš od toho za každú cenu odradiť! Dobre hovoríš, idem do Jeruzalema... Musím tam ísť... Šťastný Peter... No nech ide, nech len ide... Tam je moja krajina, lebo som dostal príkaz ísť k pohanom... No nech ide... Nech mu len Pán dopraje a pomáha...“

„Lenže...“

„Daj už pokoj. Pôjdem do Jeruzalema. Tak som sa rozhodol, tak aj spravím. Pozri sa, dotkal som. Dám tú látku Karpusovej žene za to, že ma prijala. A odchádzam. O tri dni sa uvidíme v Assone... Ďalej pôjdeme spolu.“

Vstal a začal dávať dolu z krosien utkanú látku. Nie bez uspokojenia prechádzal prstami po hrubej tkanine. Bol zručným tkáčom. Za robotu ho chválili už vtedy, keď ako chlapec pracoval v otcovej dielni. Tento kus látky mal hodnotu azda troch asov. Potom sa vrchom ruky dotkol očí. Dnes videl horšie a viečka ho pálili ostrejšie než obyčajne. Podišiel ku dverám a naširoko ich otvoril. Do nízkej, tmavej miestnosti vhušlo slnko, teplo a rezký morský vzduch. Vyšiel na dvor so svojou tkaninou v rukách. Okrem Karpusa a niekoľkých žien tam nikto nebol. Muž rúbal drevo, ženy drvili zrno v kamennej stupe. Deň zavelil všetkým vykonávať všedné povinnosti. Tí, ktorí sa mohli uvoľniť, bežali do prístavu, lebo sa dozvedeli, že je tam Šimon Peter. S odchádzajúcim učiteľom sa nemal kto rozlúčiť. No on si zachoval svoj slabý úsmev. Srdečne pobožkal Karpusa.

„Ostávaj v zdraví, priateľ. Zachovávaj Pánove slová...“ povedal mu.

„Kedy ťa zas uvidíme?“ pýtala sa malá skupinka ľudí.

„Neviem,“ rozťahol ruky. „Možno sa budem tadiaľto vracieť. Nech u teba, Karpus, ostane moja chlamýda a grécke knihy. Nechcem byť v Jeruzaleme dlho. To nie je moje pole...“

Keď to hovoril, náhle si uvedomil veľkú krehkosť všetkých svojich plánov. Bude sa sem môcť vrátiť? Uvidí ešte niekedy verného Karpusa a jeho syna Hermogena, ktorý práve pribehol a s láskou mu bozkával ruky?

„Ostávaj v zdraví, chlapče. Zachovaj si vernosť,“ hovoril, pričom kládol ruky na jeho kučeravú hlavu. Hermogenes bol diakonom a Pavol veľmi rátal s jeho zápalom a oddanosťou.

„Pokoj s vami...“ povedal ešte. V hrdle pocítil krč, zmocnilo sa ho náhle vzrušenie. „Pozdravujte Eutycha...“ povedal. Chlapec ani jeho matka tu už neboli: bežali do prístavu. Toľkí ho včera počúvali, a takú malú hŕstku vidí dnes pred sebou. No premohol žiaľ... Nech je tak či onak, pomyslel si, dôležité je len to, aby bol oslavovaný Kristus...

Z domu vybehli pútnici z jeho sprievodu: Timotej, Trofimus, Aristarchus, Sekundus.

„Ideš teda, Pavol? Lukáš ťa nepresvedčil?“

Priateľsky sa na nich usmial.

„Idem. Lukáš ma nepresvedčil. O niekoľko dní sa uvidíme.“ Zamieril k bráne, ktorá viedla do úzkej uličky. Po bielych stenách domov stekalo zlaté slnko. Dav sa vlnil pomedzi stánky, v ktorých boli žlté granáty, fialové olivy, strieborné ryby. „Ostávajte v pokoji...“ dodal ešte.

Zastali pri bráne a mávali rukami. Bol si istý, že hneď – skôr než on vyjde z labyrintu uličiek – pobežia k lodi, ktorou má Peter odplávať do Ríma. Potlačil však v sebe aj ten najmenší tieň žiaľu. Položil ruku na Lukášovo rameno. Tíško riekol:

„Povedz Markovi, že ho mám rád...“

Potom si silnejšie prehodil spodný diel himatiónu a stratil sa v ruchu ulice, ako keby sa ponoril do rozbúreného mora.